

Skole og samfund

1968-69

Maj

Undervisningsminister Helge Larsen (rad.) oplyser (1.5.), at omkring 86 procent af folkeskolens 6. klasser gennemførtes som udelte klasser ved indgangen til skoleåret 1967/68. 5.5. Statsministeriets seksualoplysningsudvalg går i sin betænkning ind for obligatorisk seksualundervisning i folkeskolen. Undervisningen skal begynde i første og anden klasse, og inden udgangen af fjerde klasse skal eleverne have hørt om prævention. I de følgende klasser fortsættes undervisningen, der ikke udskilles som selvstændigt fag. Udvalget mener ikke, at forældre bør have ret til at fritage deres børn for seksualundervisningen. Seksualundervisningen bør påhvile klasselæreren, men enhver lærer skal kunne anmode om at blive fritaget for at give seksualundervisning. 5.5. Tre skolelove undergår i folketinget mindre ændringer med henblik på, at der kan indføres kursus til højere forberedelseseksamen ved kommunale gymnasier. De tre love er: Lov om højere forberedelseseksamen, lov om gymnasieskoler og lov om fordeling af udgifterne til offentlige gymnasieskoler og kursus til højere forberedelseseksamen. 9.5. I folketinget oplyser undervisningsministeren, at universiteterne overvejer et forslag fra planlægningsrådet for de højere uddannelser om en såkaldt »blød indslusning« af HF-kandidater med relevante fag på universiteterne. Politiken oplyser, at Gladsaxe kommune efter sommerferien som den første kommune i landet indfører tilvalgsordning på samtlige kommunale skoler. Københavns skoledirektion ønsker hurtig indførelse af lørdagsfrihed, men formanden for Københavns Lærereforening, Ingolf Haubirk, siger til Aktuelt, at lærerne ikke kan gå med til ordningen, med mindre der samtidig gennemføres en nedsættelse af lærernes (og dermed af elevernes) årlige timetal. 10.5. offentliggør Aktuelt en undersøgelse, der viser, at forsømmelserne er dobbelt så store på lørdage som på ugens andre dage. 11.5. På Dansk Aften- og Ungdomsskoleforenings årsmøde oplyser undervisningsministeren, at den nye lov om fritidsundervisningen ventes behandlet i folketinget så hurtigt, at loven kan træde i kraft 1. august 1969. Hovedpunktet i loven er, at fritidsundervisningen principielt ligestilles med al anden

undervisning. 13.5. De uddannelsessøgendes samarbejdsudvalg, der repræsenterer 150.000 studerende, kræver i en udtalelse støtte til alle studerende. Formanden, Ole Lisse, siger til Politiken, at det formentligt vil medføre en udgift fra det offentlige på 14–15.000 kr. pr. år pr. studerende. 13.5. 9500 gymnasieelever og studenterkursister tager fat på skriftlig del af studentereksamen. Undervisningsministeren oplyser (5.5) i tinget, at der skal oprettes 34 nye HF-klasser, således at det samlede antal i 1969 bliver 102. 18.5. I den løbende debat om større studenterindflydelse på universiteterne oplyser Jyllands-Posten, at Århus Universitet har givet tilsagn om offentlighed i alle organer. Tavshedspligten bevares kun på begrænsede områder. Information oplyser, at der er bestræbelser i gang på at få startet en dansk Summerhill-skole. Initiativtageren er lærer N. E. Laursen, Frederikshavn. 20.5. På centralskolen i Skærbæk ved Taulov indføres obligatorisk undervisning i husgerning for drenge i 8. og 9. klasserne. Undervisningen har hidtil været frivillig men gøres nu obligatorisk efter henstilling fra skolens elevråd. 21.5. Til Politiken siger rektor for statens kursus til HF i København, cand. psych. Ejvind Jensen, at HF bør gøres uafhængig af læreruddannelsen. Derved vil man kunne skære ned på omfanget af obligatoriske fag til fordel for tilvalgsfagene og derved vil adgangen til de højere læreanstalter og universiteterne kunne lettes. 24.5. På organisationen Skole og Samfunds årsmøde i Odense støtter 325 delegerede indførelse af 5-dages-uge i skolerne – under forudsætning af, at den lange weekend ikke giver øget hjemmearbejde.

Juni

7.6. I Kungälv nord for Göteborg indvies Nordens folkelige Akademi, der skal være samlingssted for ledere af folkeoplysningsarbejdet fra hele Norden. Ved indvielsen bliver tidligere undervisningsminister Jørgen Jørgensen (rad.) kraftigt hyldet som den, der allerede i trediveerne tog initiativ til at realisere Grundtvigs tanke om et nordisk akademi. Akademiet, der deler hus med Den nordiske Folkehøjskole, er oprettet og drives for midler bevilget af de nordiske stater. Det har plads til 40 elever. Rektor er fil. cand. Björn Höjer. 13.6. Københavns skoledirektion vedtager af indføre 5-dages uge for 60.000 elever fra skoleårets begyndelse august 1960. 13.6. Af studenterårgangen på 9500 tager de 8300 straks fat på en højere uddannelse. 15.6. I et interview

med Gymnasieskolen siger undervisningsminister Helge Larsen, at frygten for, at HF efterhånden skal fortrænge studentereksamen efter hans opfattelse er helt ubegrundet. HF vil, siger ministeren, virke som en aflastning for gymnasiet og åbne mulighed for at nå frem til en højere uddannelse ad anden vej end den traditionelle. 16.6. Af en statistik fra undervisningsministeriets økonomisk-statistiske kontor fremgår det, at klassekvotienten i folkeskolens klasser har være fallende gennem tre år. Statistikken viser ifølge Berlingske Tidende, at de store procenter af udskrivninger efter 9. klasse gælder børn af landbrugere og ufaglærte arbejdere, mens optagelsesfrekvenserne i gymnasiet kun er 14,5, 14,3 og 11,5 for børn af hhv. landbrugere, faglærte og ufaglærte arbejdere. Procenttallene for børn af selvstændige i liberale erhverv er 46,7, for børn af forældrene i administration, kontor og handel er 31,2 og for børn af forældre fra funktionær- og tjenestemandsgruppen er 31,8. Endelig noterer bladet, at statistikken viser, at der på 48,2 procent af skolerne ikke meddeles speciel seksualundervisning, og at procenttallet her er højere i den vestlige end i den østlige del af landet. 17.6. På Århus Statsgymnasium dimitteres de første studenter fra den samfundsfaglige gren i gymnasiet. Den nye gymnasiegren beskæftiger særligt eleverne med sociologi, økonomi, dansk og international politik. Syv lærerstuderende, fire kvinder og tre mænd, bliver dimitteret fra Godthåb Seminarium, og dermed er for første gang gennemført en fuldgyldig højere uddannelse i Grønland. De syv er uddannet efter den grønlandske læreruddannelseslov af 1964. 21.6. Spørgsmålet om indførelse af adgangsbegrænsning ved universiteterne drøftes. Undervisningsminister Helge Larsen mener, at den frie adgang bør bevares længst muligt. Han siger til Politiken (26.6), at det er vigtigt, at de nye humanistiske studieplaner gennemføres samtidig til efteråret ved alle tre universiteter. Et vigtigt punkt i de nye studieplaner er indførelse af bachelor-graden, der bygger på et fire-årigt hovedfagsstudium og et to-årigt bifags-studium. Planlægningsrådet for de højere uddannelser skal udarbejde oplæg til en universitetsreform, der senere skal behandles i folketinget. Professor ved Københavns universitet H. Højgaard Jensen tiltræder som formand for planlægningsrådet 1. august 1968. 28.6. Undervisningsministeriets harmoniseringsudvalg siger i en rapport om de tekniske uddannelser, at de videregående tekniske uddannelser skal tilrettelægges, så der skabes uddannelsesmuligheder for de flest mulige uanset uddannelsesmæssig

baggrund. Udvalget foreslår tekniske uddannelser på tre niveauer: a) Danmarks tekniske højskole, b) Danmarks Ingeniør-Akademi og teknikum-uddannelsen og c) tekniske uddannelser, som kan klares af praktisk begavede uden særlige evner for matematik og fysik. 28.6. Information oplyser, at der nu er skabt et pædagogisk arbejdsprogram for en nordisk kostskole efter Summerhill-skolens mønster. Programmet vil blive tilsendt undervisningsministeriet. Samtidig har initiativtagerne startet en støtteforening med navnet Skandinavisk Summerhill. Der er forlods tilmeldt 25 elever til skolen.

Juli

3.7. En halv snes elever på Ryslinge Højskole kræver højskoleforstander Torben Rostbølls afgang, fordi han er »autoritær og udemokratisk«. Eleverne får støtte fra en del af lærerkollegiet, og i løbet af sommeren udvikler konflikten sig således, at skolens bestyrelse afskediger fem lærere og bortviser 32 elever. De bortviste elever etablerer deres eget højskolekursus på Hesbjerg Højskole. I august gives der på en ekstraordinær generalforsamling i skolen kraftig tilslutning til Torben Rostbølls ledelse af skolen. I september ansættes fem nye lærere, og skolen har normal indtægning til det kommende vinterkursus. 6.7. Et undervisningsministerielt udvalg fastslår i en betænkning, at handicappede børn bør undervises sammen med andre børn i normale klasser, hvis det overhovedet er gennemførligt, og udvalget foreslår ansættelse af særligt hjælpepersonale til børn med bevægelsehandicap, hvis børnene ellers ville blive afskåret fra at deltage i undervisningen. 16.7. Aktuelt skriver, at omkring 6000 nye studerende af årgang 68 ventes at blive resultatet af indtægningerne ved de tre universiteter. Det samlede antal studerende ventes at ville blive ca. 32.000.

August

12.8. Over 75.000 elever begynder i skolernes førsteklaser. 29 skoler bliver taget i brug for første gang. 13.8. Jyllands-Posten oplyser, at HF-uddannelsen bliver 2,8 mill. kr. dyrere end beregnet i det nye skoleår. Merudgiften hidrører fortrinsvis fra driftsudgifter, der ikke kunne beregnes, da finansloven blev udarbejdet. 14.8. På en nordisk psykolog-kongres på Århus Universitet oplyses det, at antallet af

akademisk- uddannede skolepsykologer er i kraftig tilbagegang. Årsagen er bl. a., at skolepsykologerne kan få bedre lønnede stillinger uden for folkeskolen. I 1963 var der i Danmark 150 skolepsykologer, hvoraf de 120 var akademisk uddannede. I dag er der 250, men kun 100 af dem er akademikere. 14.8. Elever, som af disciplinære grunde er bortvist fra skole, bør i bortvisnings-perioden møde til kontrol og undervisning hos skolepsykologen, siger Københavns skoledirektør K. Thomsen Jensen til Aktuelt i en samtale om de nye ordensregler, der er under udarbejdelse. 16.8. På psykolog-kongressen retter amanuensis, cand. psych. Peer Mylov, Danmarks pædagogiske Institut, et kraftigt angreb på de i Danmark anvendte skolemodenhedsprøver, den såkaldte Upsala-prøve. Samtidig oplyser forsøgsrektor Jesper Florander, Gladsaxe, til Jyllands-Posten, at Gladsaxe ikke mere vil anvende skolemodenhedsprøver, heller ikke for de »unge« elever. I stedet indkøbes særligt uddannede observationslærere i undervisningen, og efter en seks ugers observationsperiode drøftes alle de nye elevers særlige problemer i lærerkredsen. 17.8. Interessen for elevrådsarbejdet giver sig udtryk i, at direktoratet for gymnasieskolerne forsyner skrivelser, hvis indhold direkte angår eleverne, med en særlig kopi til elevrådet. 23.8. Socialforskningsinstituttet forelægger en undersøgelse af de 14–20-åriges undervisningssituation. Undersøgelsen viser bl. a., at 43 pct. unge fra nederste sociale lag ikke er under uddannelse. Fra øverste sociale lag er kun 9 pct. ikke under uddannelse. Politiken skriver: Forskellen mellem de to sociale lag er enorm. 25 gange flere unge fra det øverste lag kommer i gymnasiet i sammenligning med det nederste. Procenterne er 56 og 2. De 56 pct. er rekrutteret fra et befolkningslag, der kun udgør 5 pct. af den samlede befolkning. 23.8. I en artikel i Politiken hedder det, at hele det skolepsykologiske arbejde i folkeskolen er i fare for at bryde sammen, fordi 33 universitetsuddannede skolepsykologer har meddelt undervisningsministeren, at de – hvis deres lønmæssige placering ikke forbedres – snarest vil søge arbejde uden for folkeskolen.

September

1.9. Den 36-årige forstander Asger Baunsbak-Jensen, Glamsbjerg Efterskole, bliver undervisningsdirektør H. Engberg-Pedersens efterfølger som chef for direktoratet for ungdomsundervisning, når Engberg-

Pedersen 1. oktober overtager ledelsen af Askov højskole, oplyser undervisningsministeriets tidsskrift Uddannelse 68. Tidsskriftets september-nummer er iøvrigt helliget uddannelsens byggeproblemer. Det fastslås, at uddannelsessektorens lokalebehov langt fra er dækket. Gymnasiebyggeriet må forceres voldsomt, dersom situationen ikke skal blive katastrofal. Landsundersøgelser viser, at folkeskolens byggebehov for øjeblikket andrager 3 milliarder kroner. Der bygges folkeskoler for omkring 300 millioner kroner om året. De højere uddannelsers investeringsbehov er for perioden 1967/68–1980/81 opgjort til 3–4 milliarder kroner. 2.9. Landsforeningen Skole og Hjem siger i en henvendelse til undervisningsministeriet, at trafik-sikringen af børnenes skoleveje må tages med allerede i den projekterende fase af byggeriet. Der bør ikke gives igangsættelsestilladelse til skoler, hvor der ikke er taget hensyn til den bedst mulige løsning af trafikproblemerne. 3.9. Undervisningsminister Helge Larsen nedsætter et arbejdsudvalg, der skal kulegrave problemerne omkring etablering af et dansk forsøgsgymnasium. Gruppens formand er undervisningsinspektør Ib Juul, gymnasiedirektoratet. 6.9. Politiken oplyser, at det såkaldte von Eyben-udvalg vedrørende Ungdommens Uddannelsesfond vil aflevere betænkning med den konklusion, at alle økonomisk trængende unge under uddannelse principielt bør kunne få deres leveomkostninger fuldt dækket i form af legater eller lån. 8.9. På samtlige gymnasier og studenterkurser skal der oprettes samarbejdsudvalg, hvis medlemmer skal være lærerrådsformanden, to lærere, elevrådsformanden og to elever. Skolens eller kurssets rektor skal være formand, fremgår det af de vejledende bestemmelser, der fra undervisningsministeriet er fremsendt til skolerne. 12.9. En statistik fra undervisningsministeriet viser, at der i 1966–67 var 936, som tog en afsluttende universitetseksamen, mens der i samme tidsrum var 3155, der forlod universiteterne uden eksamen. Ved højere læreanstalter, hvor der er adgangsbegrænsning, tog 1819 eksamen, mens 1272 forlod studierne. Samtidig forudsiger en prognose fra ministeriet, at landets tre universiteter i 1975 vil have 55.000 studerende mod nu 33.000. Fra gymnasierne vil der samme år være en studenterafgang på 13.250 mod 9400 i år. 16.9. Fra en religionslærerkonference på Snoghøj folkehøjskole sender 26 religionslærere en resolution til undervisningsministeriet med krav om ophævelse af folkeskolelovens bestemmelse om, at undervisningen skal være i overensstemmelse med folkekirkens evangelisk-lutherske lære. Lærer-

ne mener, at faget dør, hvis ikke den konfessionelle binding løses. 24.9. Undervisningsminister Helge Larsens forslag til udvidelse af undervisningspligten er nu klar til at blive forelagt folkettinget. Der sigtes mod en trinvis udbygning således: til 8 år i 1972/73, til 9 år i 1973/74 og til 10 år i 1974/75. Da 80–90 procent af eleverne allerede benytter sig af adgangen til udvidet undervisning i 8.–9. klasserne, vil der først i 1974/75 blive tale om væsentlig forøgelse af kravene til skolerne. 29.9. Det anses for givet, at Aalborg og Roskilde bliver universitetsbyer. Derimod er der stadig strid om, hvor et universitet i det sydlige Danmark skal placeres. 30.9. Landsforeningen Skole og Samfund vil opfordre ministeren til at oprette skolenævn ved alle skoler i storkommunerne. Foreningen kræver desuden forenklede valgmetoder ved valg af skolekommissioner og skolenævn.

Oktober

4.10. Tre amanuenser, Karen Krogh, Marguerite Engberg og Svend Christiansen, sender undervisningsministeriet forslag om at optage teater og film som fag i gymnasieskolen på linie med musik og kunstforståelse. 6.10. Jyllands-Posten skriver: »Alle danske seminarier uden for Århus, Odense, Aalborg og København er i fare for at blive nedlagt, når den kommission, som undervisningsministeriet har nedsat med amtmand Niels Elkær-Hansen, Bornholm, som formand, har færdiggjort arbejdet med planlægning af den fremtidige danske seminariestruktur. 15.10. På generalforsamlingen i Gymnasieskolernes Lærerforening støtter formanden, lektor Søren Brogård, forslaget om udvidelse af undervisningspligten fra syv til ni år. På en uddannelseskonference, arrangeret af partiet Venstre, på Christiansborg stiller seminarielektor Herman Kleener, Haderslev, forslag om, at filosofikum-undervisningen henlægges til gymnasieskolerne. På Danmarks Realskoleforenings årsmøde i København oplyser undervisningsministeren, at der snart vil blive fremsat forslag om ny tilskudslov til de private skoler. Foreningens formand, skolebestyrer Bent Christensen-Dalsgaard, Kolding, understreger i sin beretning, at kun de færreste privatskoler kan bære en udsættelse af loven. Formanden udtrykker sin forbavselse over, at arbejdet i folkeskolens forsøgsudvalg har ligget stille i omkring 15 måneder, og undervisningsministeren oplyser, at udvalget er under rekonstruktion, men at han iøvrigt ikke kan sige

noget om, hvornår arbejdet kan genoptages. 16.10 Lærergerningen er ved at blive et kvindeerhverv, skriver Jyllands-Posten som indledning til et referat fra Danmarks Realskoleforenings årsmøde. Undervisningsdirektør Hans Jensen oplyser, ifølge referatet, at der i ti-året siden 1958 har været en tilgang på 7000 lærere i folkeskolen, deraf var de 4900 kvinder. På gymnasielærernes årsmøde oplyser undervisningsministeren, at han vil søge bevilling til en væsentlig udvidelse af erhvervs- og studievejledningen i gymnasieskolen. Ministeren oplyser desuden, at et nyt forsøgscenter for gymnasiet skal søge at finde frem til nye undervisnings- og eksamensformer. I en debat om gymnasiet og HF advarer professor H. Højgaard Jensen mod en alt for vidtgående sammensmeltning af de to skoleformer, fordi det kan føre til, at HF mister sit særpræg. 22.10 De fire ungdomsmedlemmer af det såkaldte von Eyben-udvalg vedrørende Ungdommens Uddannelsesfond offentliggør uden aftale med det øvrige udvalg materiale fra udvalgsarbejdet. Politiken oplyser, at der bag udvalgets betænkning kun står et spinkelt flertal på seks medlemmer. De øvrige medlemmer er splittede i tre grupper med anden indstilling. Udvalgets formand, professor, dr. jur. W. E. von Eyben, beklager, at de studerendes repræsentanter har offentliggjort materiale fra udvalget før tiden. 23.10. I folketinget fremsætter fhv. undervisningsminister K. B. Andersen (soc.) forslag om en ændring af folkeskolelovens paragraf 64, således at der kan komme gang i forsøgsarbejdet i realafdelingen. Ministeren svarer i tinget, at han gerne ser tanken fremmet, men at han foretrækker sagen løst i forbindelse med en forestående principdebat om folkeskolens hele målsætning og struktur. 24.10 Gymnasieskolernes Lærereforening fremsætter forslag om øget lærerindflydelse gennem oprettelse af lærerråd. Forslaget skal drøftes mellem lærereforeningens repræsentanter og embedsmænd fra ministeriet. 24.10. Undervisningsminister Helge Larsen har – oplyser Jyllands-Posten – meddelt den kreds af lærere og forældre, som arbejder for oprettelse af en dansk Summerhill-skole, at der ikke kan dispenseres fra de gældende regler om tilskud efter fri-skoleloven. Ministeren mener, at det måske senere vil være muligt at give en særbevilling til en skandinavisk Summerhill-skole. 25.10. De lærerstuderende ønsker øget indflydelse på seminariernes ledelse gennem etablering af obligatoriske samarbejdsudvalg på alle seminarier. 26.10. Information citerer Københavns Lærereforenings årsberetning for en oplysning om, at læremangelen ved de københavnske skoler er

katastrofal. Den er opgjort til 1200 lærere. 29.10. Foreningen af Højskoler og Landbrugsskoler holder generalforsamling i Odense. Formanden, højskolelærer Finn Brandt-Pedersen, siger i sin beretning, at »højskolen er i en meget alvorlig økonomisk situation, for nogle af skolerne nærmer det sig det katastrofale, og dette problem gør mere end noget andet en ny højskolelov nødvendig. Det har været nødvendigt at fastsætte en så høj elevbetaling, at man alvorligt kan befrygte en social slagside i elevtilgangen. Tilskudsreglerne er derfor hovedsagen i de forestående forhandlinger«, siger formanden ifølge Berlingske Tidende.

November

1.11. Rektorkollegiet for de højere læreanstalter har søgt undervisningsminister Helge Larsen om en årlig rammebevilling på 8 mill. kr. til finansiering af audio-visuelle undervisningsmidler ved universiteterne og de højere læreanstalter. 2.11. Som en overbygning på kandidateksaminer indføres ved alle universitetsfakulteter licentiatgraden, der skal kunne tages efter 2–3 års studier. 7.11. Når læseplanerne i folkeskolen skal revideres, må der ske nedsættelse af elevernes daglige arbejdsbyrde, siger formanden for Danmarks skoleinspektørforening på foreningens årsmøde i Aalborg. Undervisningsministeren oplyser på mødet, at der kan blive tale om at indføre flere, nye fag i folkeskolen, når undervisningspligten udvides. Ministeriet har ikke planer om at lade HF afløse realeksamen. Men man overvejer at oprette HF-kurser ved handelsskoler og teknika. 8.11. Antallet af elever, der fortsætter i 8.–10.-klasserne, er stadigt voksende, viser en statistik fra undervisningsministeriet. I Århus kommune fortsætter 96 procent af eleverne i 8. klasse. I 1968 indstilles i hele landet elever fra 343 klasser til den statskontrollerede prøve efter 10. klasse. I 1969 vil tallet blive 610 klasser. Antallet af 9. klasser er steget fra 1594 i 1967 til 1686 i 1968. 8.11. Betænkningen fra von Eyben-udvalget forelægges officielt og drøftes i Folketinget. Udvalget inddeler de uddannelsessøgende i tre hovedgrupper og fastslår generelt, at alle økonomisk trængende unge under uddannelse i princippet skal have deres leveomkostninger fuldt dækket i form af legater eller lån. Det hedder i betænkningen, at de fleste studenter i de langvarige uddannelser må vælge mellem studieforsinkende erhvervsarbejde eller en studiegæld på henvend 60.000

kr. Det fremgik af debatten i tinget, at studieafgiften ved de private lærerseminarier samt seminarier for børne- og fritidshjempædagoger vil blive væsentligt nedsat senest fra 1. august 1969. 11.11. På Danmarks Førstelærerforenings første generalforsamling i Asperup ved Middelfart forlanger førstelærerne ophævelse af forskellen mellem landsbyordnede og købstadordnede skoler, således at førstelærerembeder ligestilles med skoleinspektørembederne. 13.11. Jyllands-Posten oplyser, at Københavns Universitet har besluttet på visse betingelser at give adgang for folk med HF-eksamen. 13.11. Berlingske Tidende skriver, at HF nu vil blive adgangsgivende til landbrugs-havebrugs- og mejeribrugsstudierne ved Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole. HF med tilvalgsfagene matematik, fysik og kemi vil give adgang til veterinærstudiet. HF vil desuden give adgang til handelshøjskolerne i København og Århus. 20.11. Gladsaxe kommune har som den første i landet indført faste rådgivningslærere i skolerne, oplyser Jyllands-Posten. Der er tale om et udpræget serviceorgan, som er vendt såvel mod elever som forældre. 22.11. Ved årsfesten på Københavns Universitet bliver det traditionelle forløb afbrudt, da en studerende, stud. psych. Finn Ejnar Madsen, entrer talerstolen ved siden af rektor, professor Mogens Fog. Han får tilstået tre minutters taletid og angriber årsfesten og andre traditioner ved universitetet.

December

7.12. 600 af Århus Lærerforenings 1200 medlemmer vedtager en skarp resolution, hvori man truer med at anvende pression, hvis der ikke under de igangværende forhandlinger opnås enighed om nedsættelse af lærernes pligtige timetal. 10.12. Også Århus Universitet er indstillet på at give folk med HF adgang på betingelse af, at HF er bestået med relevante tilvalgsfag, og at der indskydes tillægsprøver mellem HF og universitetsstudierne. 11.12. Dekan for det Naturvidenskabelige Fakultet ved Århus Universitet, professor Svend Saxov, oplyser til Aarhus Stiftstidende, at fakultetet ikke vil kræve ekstra-prøver af HFere, hvis eksamen er bestået med tilvalg i fysik, matematik og kemi. 15.12. 40 elever udebliver fra undervisningen i 3. g. på Sortedams Gymnasium i København, fordi deres elevråd ikke var blevet spurgt, før Københavns skoledirektion havde besluttet at udskyde en traditionel december-fridag til januar. 16.12. De 40 strejkende ele-

ver bliver nægtet adgang til Sortedams Gymnasium af rektor Edele Kruchow. Samtidig vedtages på et lærerrådsmøde, at eleverne kan begynde skolegangen igen 17.12. Lærerrådet beder samtidig direktoratet for gymnasieskolerne og HF og Københavns skoledirektion tage stilling til sagen for derigennem at få klare retningslinier for fremtidige elevaktioner af tilsvarende art. 19.12. Københavnske gymnasieelever går i demonstration til Christiansborg. Aktuelt mener, at deltagerantallet ligger et sted mellem 400 og 600. Der blev demonstreret mod den »bevidste umyndiggørelse« af gymnasieeleverne. Ved undervisningsministeriet i Frederiksholms Kanal giver undervisningsdirektør Sigurd Højby tilsagn om forhandling med repræsentanter for gymnasieeleverne. 21.12. Politiken oplyser, at styrelsen for Dansk Skole-scene har vedtaget, at skolescenen skal træde i likvidation. Årsagen er, skriver bladet, at underskuddet for den sæson, der sluttede 31. juli i år, ikke som bebudet af direktør Bjørn Moe er på 255.000 kr. men derimod på 469.000 kr. Hertil kommer et underskud på 36.000 kr. fra den foregående sæson plus et forventet underskud for indeværende sæson på 120.000 kr. Samlet bliver der tale om et underskud på over en halv million kroner. 28.12. Amanuensis, cand. mag. Ole Karup Pedersen, København, vælges til formand for Dansk Magisterforening.

1969

Januar

8.1. Berlingske Tidende citerer en prognose fra undervisningsministeriets økonomisk-statistiske kontor, der viser, at 13.250 elever vil tage studentereksamen i 1975 mod 9360 i 1968. Samme år vil 2930 tage embedseksamen mod 1920 i indeværende universitetsår. I 1967 beregnede kontoret, at der i 1972 vil være 42.500 studerende ved landets universiteter. Nu beregnes tallet til 46.000, og det siges, at tallet i 1975 kan være steget til 55.000, hvis bestræbelserne for at fremskynde frafaldet og mindske studietiden ikke lykkes. 13.1. »Folketinget har vedtaget en fortsat udbygning af Danmarks Lærerhøjskole med fire nye provinsafdelinger, men har ikke fulgt vedtagelsen op med de nødvendige bevillinger,« siger afdelingsinspektør Jens Chr. Jørgensen, Århus, til Aarhus Stiftstidende: »Der er ingen sammenhæng mellem det, politikerne vedtager, og det, man bevilger«. 15.1. Mindst seks af lan-

dets 29 seminarier må se i øjnene, at deres dage er talte som følge af den nye læreruddannelseslov, skriver Politiken. Af hensyn til de studerende, der undervises efter den nugældende lov, kan nedlæggelse dog først blive aktuel om tre år. Som de seminarier, der først og fremmest er i farezonen, nævner bladet de fire statsseminarier i Gedved, Ranum, Ribe og Tønder og de to private seminarier i Esbjerg og Kolding. Bladet noterer, at planlægningsudvalget for seminarierne mener, at et seminarium bør have en årlig tilgang på mindst 120 for at kunne opfylde den nye lovs krav. De seks nævnte seminarier har, oplyses det, haft vanskeligheder med at nå op på dette tal; flere af dem har aldrig nået det. 16.1. Danmarks Lærerforening udtrykker sin støtte til det socialdemokratiske forslag om ændring i folkeskoleloven, således at det bliver muligt at gennemføre det nødvendige forsøgs- og udviklingsarbejde i folkeskolen. Politiken oplyser, at undervisningsministeriet arbejder med færdiggørelse af et udkast til ny tilsynslov, der skal gøre skolenævn obligatoriske ved alle skoler. I øjeblikket er muligheden for at oprette skolenævn kun udnyttet ved 35 procent af landets skoler. Samtidig foreslås, at skolekommissionerne skal udvides til at have 11 medlemmer, og der skal tilstræbes en bred sammensætning. Jyllands-Posten oplyser om samme emne, at forslaget, der er sendt til høring hos en række personer og institutioner, også indeholder forslag om de kommende stor-amters skolemæssige topledelse. Loven ventes at træde i kraft pr. april 1970. 22.1. »Halvdelen af friskolerne på landet må lukke, hvis undervisningsminister Helge Larsens forslag om en ny tilskudsform til de private skoler vedtages«, siger formanden for Dansk Friskoleforening, Frits Bjerre, Bøvling i følge Jyllands-Posten. Foreningen vil søge forhandling med ministeren om sagen. Til undervisningsministeriets tidsskrift Uddannelse 69 siger ledende skolepsykolog, dr. phil. Kaj Spelling, at børn med særlige vanskeligheder i skolen kan komme til at vente op til flere år på den nødvendige bistand fra skolepsykologen. Samtidig oplyser han, at 95 procent af det materiale, danske skolepsykologer allerede har indsamlet, ligger uudnyttet hen, fordi der hverken er arbejdskraft eller bevillinger til at bearbejde det. 25.1. Odense universitet anbefaler, at en tilpasset højere forberedelseseksamen principielt bør sidestilles med en ikke tilpasset studentereksamen som adgangskort til et universitetsstudium. 25.1. Under 1. behandling i folketinget af undervisningsministerens forslag til lov om statsstøtte til visse private skoler appellerer ministeren til folketingsud-

valget, som skal behandle sagen, at finde frem til en løsning på fri-skolernes specielle problemer. Lovforslaget betyder en forenkling af gældende tilskudslov, idet statstilskuddet fastsættes til 85 procent for alle skoler. Ministeren ønsker, at loven skal træde i kraft pr. 1. august 1969. 31.1. I folketinget fremsætter undervisningsminister Helge Larsen det tidligere omtalte forslag om udvidelse af undervisningspligten. Det er ledsaget af en plan for udbygning af undervisningen i og uden for den normale folkeskole. Ministeren oplyser ved forelæggelsen, at trods stor frivillig tilslutning til 8., 9. og 10. klasserne er der fortsat 14.000 elever årligt, som forlader skolen efter kun syv års uddannelse. 31.1. Jyllands-Posten oplyser, at der efter sommerferien oprettes ialt 34 nye HF-klasser. Der vil herefter være ialt 102 HF-klasser. Antallet af ansøgere ventes stadig at ville være større end antallet af elevpladser. Sidste år optog HF-klasserne 1600 studerende ud af 2835 ansøgere.

Februar

4.2. 92 procent af eleverne i syvende klasse fortsatte i ottende klasse i indeværende skoleår. 89 procent af eleverne fra ottende klasserne gik videre i niende klasser. For fem år siden var der i 8.-10. klasserne 49.074 elever. Nu er der 73.961. I realafdelingen er elevtallet i samme tidsrum steget fra 80.642 til 90.102. I landets børnehaveklasser er elevtallet steget fra 3046 til 6931. Det samlede elevtal i folkeskolen er opgjort til 677.125. 12.2. Et udvalg med undervisningsdirektør Hans Jensen som formand fremlægger betænkning vedrørende den nye læreruddannelse. Det fremgår, at lærerstudiet i fremtiden vil komme til at minde om de frie studier ved universiteter og andre højere læreanstalter. Der vil f. eks. ikke blive mødepligt i de fag, hvori der holdes eksamen, og det er tanken, at de studerende i et vist omfang skal have mulighed for medindflydelse på tilrettelægnings af undervisningen. Udvalget finder seminarier med 560 studerende hensigtsmæssige. Det giver 140 studerende i hver årgang. Det minimale krav er 320 studerende med 80 i hver årgang. 20.2. »Der er undervisnings- og metodefrihed for de højere uddannelser, og det hverken kan eller bør være undervisningsministeriets opgave at føre kontrol med den enkelte underviser«, siger undervisningsminister Helge Larsen i folketinget i et svar til den socialdemokratiske folketingsmand Peter Jørgensen, som

villende vide, om ministeren agtede at foretage sig noget for at effektivisere undervisningen ved universiteterne og de højere læreanstalter. 25.2. Forslaget om udvidet undervisningspligt får principiel tilslutning fra et stort flertal i Folketinget ved første behandling. Af debatten fremgår det, at realafdelingen fortsat ønskes bevaret, men at udviklingen iøvrigt går i retning af en 10-årig enhedsskole med tilvalg. Undervisningsministeren fastslår, at der i løbet af 1970'erne løbende må foretages justeringer af hele uddannelsessystemet. Berlingske Tidende oplyser, at undervisningen ved de private seminarier vil blive gratis fra 1. april 1970. Regeringen vil dog allerede fra august 1969 øge tilskuddet til seminarierne, således at det beløb, eleverne selv skal betale, bliver meget beskedent.

Marts

1.3. Danske Studerendes Fællesråd retter en skarp kritik mod undervisningsminister Helge Larsens forslag om udvidelse af støtten til unge under uddannelse med 30 mill. kr. De studerende mener, at von Eyben-udvalgets forslag er aldeles utilstrækkelige. 7.3. Den såkaldte nødplan for gymnasieskolen bliver forlænget et år. Den omfatter nedskæring af det ugentlige timetal i 1. g.-klasserne fra 36 til 31 og mindre nedskæringer i 2. g. Ved landets gymnasier mangler der omkring 1000 lærere. Undervisningsministeren oplyser i et brev til studenterrådet ved Århus Universitet, at han ønsker forholdet mellem studerende og lærere ved universiteterne fastlagt ved lov. Ministeren bebuder drøftelser med alle implicerede parter inden forslaget fremsættes. 12.3. Jyllands-Posten oplyser, at Danmarks Lærerforening ved underhåndsförhandlinger med undervisningsministeriet har fremsat krav om nedsettelse af folkeskolelærernes pligtige timetal fra 32 til 27 timer pr. uge. 14.3. Undervisningsministeren fremsætter i Folketinget forslag om at øge Ungdommens Uddannelsesfond med 50 mill. kr. til 267 mill. kr. 16.3. I løbet af de næste 15 år skal der bygges 71 nye gymnasier, hvis man skal holde trit med elevtilgangen, oplyser planlægningsudvalget for gymnasieskolerne ifølge Politiken. Da hvert gymnasium koster mellem 15 og 20 mill. kr., vil det sige, at der skal bygges for godt en milliard kroner på dette område – regnet efter 1969-byggepriser. Udvalget regner med, at 24 procent af alle unge vil gå i gymnasieskolen i 1985. 22.3. Den vestjyske elevrådssammenslutning offentliggør

resultaterne af et rundspørge, som den har foretaget mellem 40.000 skoleelever fra 6. til 10. klassetrin. 77 pct. mener, at 5-dages ugen bør indføres; 55 pct. er for, 45 pct. er imod forlængelse af undervisningspligten; 75 procent betragter sang og religion som unødvendige fag.

29.3. På Danmarks Lærerforenings repræsentantskabsmøde i København oplyser undervisningsministeren, at der allerede i indeværende skoleårs sommerhalvdel kan indføres 5-dages-uge, hvis kommunalbestyrelserne ønsker det. Ordningen betyder, skriver Jyllands-Posten, at lærerne i al stilhed og forventet politisk uopmærksomhed får 14 dage mere fri pr. år. Det er en indpakket kompensation for undervisningsminister Helge Larsens klare nej til lærernes ønske om nedsættelse af det ugentlige timetal fra 32 til 27. Bladet bemærker, at ministerielle embedsmænd over for Danmarks Lærerforening har erkendt det pædagogisk rimelige i en nedsættelse og mener, at ministerens afslag er motiveret af, at det er politisk umuligt at komme igennem med en så drastisk arbejdstidsnedsættelse nu, da forliget på arbejdsmarkedet har fastlagt en arbejdstidsnedsættelse på kun $\frac{3}{4}$ time. Der er i lærerkredse en del uro over ministerens afslag på kravet om en timetalsnedsættelse nu, idet mange lærere mener, at reformen ikke bør vente til skoleåret 1970/71. På det fortsatte repræsentantskabsmøde opnås der enighed om udsættelse af de forberedte aktioner for tjenestetidsnedsættelse under forudsætning af, at 5-dages-ugen kan indføres allerede fra maj 1969 og under forudsætning af, at tjenestetidsnedsættelsen gennemføres fra 1. august 1970. Ministeren siger til Jyllands-Posten, at der snarest fra ministeriet vil komme retningslinier vedrørende 5-dages-ugens indførelse fra 1. maj i år, men at der ikke vil blive pålagt kommunerne nogen pligt til at indføre den. I en resolution udtrykker repræsentantskabet betænkelighed ved den nedsættelse af statens tilskud til lærerlønningerne (fra 85 til 60 pct.) som er påtænkt i forbindelse med kommunalreformen. Lærerne frygter, at der vil blive skabt uensartede arbejdsvilkår som følge af den nye ordning.

31.3. Århus Lærerforenings medlemmer vil blive indkaldt til en ekstraordinær generalforsamling, hvor man vil blive opfordret til at protestere imod, at ministeren ikke har villet give et bindende tilsagn om, at lærernes tjenestetid vil blive nedsat med virkning fra 1. august 1970.

April

2.4. Undervisningsministeriet udsender et cirkulære, der giver de lokale skolemyndigheder ret til at indføre 5-dages-uge allerede fra 1. maj 1969. Ministeren siger til Politiken, at han kun kan henstille til kommunerne at følge cirkulæret, men i løbet af måneden viser det sig, at et meget betydeligt antal skoler benytter sig af muligheden for at give elever og lærere lørdagsfri. Undervisningsinspektør Erik Lorensen, Direktoratet for gymnasieskolerne og HF, oplyser til Jyllands-Posten, at cirkulæret har aktualiseret problemet om lørdagsfrihed for gymnasieskolerne. Før sommerferien kan der dog intet ske i sagen, bl. a. fordi eksamensperioden begynder allerede 8. maj. 10.4. Fhv. kirkeminister, folketingsmand Orla Møller, skriver i tidsskriftet »Bogen i Skolen«, at »tidspunktet er kommet, da skolen løsnes fra sine sidste bånd til kirken«. Han peger på, at kristendomskundskab traditionelt betragtes som et ideologisk fag, at det er farligt at binde undervisning ideologisk, og at religion bør være et orienteringsfag, hvor der ikke undervises *til* tro men *i* tro. 11.4. Politiken oplyser, at antallet af ansøgere på landets seminarier er katastrofalt lille for en række seminariers vedkommende. For landet som helhed vurderes nedgangen til omkring 25 procent, og på visse jyske seminarier er den endnu større. Bladet mener, at det kan komme til at betyde nedlæggelse for nogle af seminarierne i løbet af få år. 14.4. På Danske Studerendes Fællesråds årskongres afløser den 23-årige stud. mag. Nils Bredsdorff den 25-årige stud. med. Ole Lisse som formand for organisationen, der repræsenterer 40.000 studerende. Aarhus Stiftstidende oplyser, at landets to tandlægehøjskoler nu også vil give adgang for folk med HF-eksamen mod at disse tager visse tilvalgsfag og har en gennemsnitskarakter på 7. 17.4. I bladet »Gymnasieskolen« kræver 135 gymnasielærere, at gymnasielærernes pædagogiske uddannelse tages op til revision. Den er, mener de, utilstrækkelig, og det anføres, at undervisningsministeriet på en række punkter er enig med gymnasielærerne. 18.4. En debat i Folketinget afslører betydelig uenighed mellem partiernes ordførere om, hvor de nye universitetscentre skal placeres, og i hvilken takt udbygningen af universitetsvæsenet skal ske. Undervisningsminister Helge Larsen oplyser, at man ikke må vente, at der vil blive taget fat på en større udbygning af de nye centre før omkring 1980. 19.4. Jyllands-Posten oplyser, at der ikke i år vil blive nedlagt seminarier, men at seminarier med for mange ansøgere vil komme til at

aflevere elever til dem, der har for få. Aarhus Stiftstidende skriver, at det samlede antal ansøgere til de 29 seminarier er 3500, mens det i 1968 var 4300. 20.4. På den vestjyske elevrådssammenslutnings møde i Herning oplyser formanden for Danmarks Lærerforening, overlærer Stinus Nielsen, at elevrådene sandsynligvis får adgang til skolenævnenes møder på linie med lærerne. Såvel Danmarks Lærerforening som foreningen Skole og Samfund støtter tanken, og på et møde i Staurup bekræfter undervisningsminister Helge Larsen dagen efter, at den nye styrelseslov, der er under forberedelse, indeholder en bestemmelse herom. 24.4. Direktoratet for gymnasieskolerne og HF meddeler, at det af økonomiske grunde må vente et år med oprettelse af et såkaldt Frit Gymnasium, og at der ikke kan gives tilskud til gymnasiet, hvis kravet om mødefrihed for eleverne opretholdes. Kredsen, som arbejder for oprettelse af gymnasiet i Gladsaxe, afleverer en skarp protest til undervisningsministeren imod udsættelsen. 25.4. Et flertal af professorerne ved Århus Universitet støtter et udkast til nye statutter, der vil give de studerende øget indflydelse på universitetets anliggender. 28.4. På et møde i København siger undervisningsdirektør A. Baunsbak-Jensen, Direktoratet for ungdomsundervisningen, at han regner med, at der allerede fra august 1970 i aftenskolerne kan påbegyndes undervisning, der vil føre eleverne frem til at aflægge prøver i enkelte fag på reakeksamensniveau. Senere skal undervisningen udbygges til at omfatte prøve på niveau med HF og studentereksamen. 29.4. Den pædagogiske bistand ved skolebyggeri bør sætte ind allerede i forundersøgelles- og planlægningsfasen, fastslår Danmarks Lærerforenings udvalg vedrørende skolebyggeri. Udvalget foreslår i en betænkning, at der etableres et centralt rådgivnings- og udviklingsinstitut for skolebyggeri. 30.4. Med almindeligt flertal har Århus Lærerforenings medlemmer på en ekstraordinær generalforsamling vedtaget bestyrelsesflertallets forslag om arbejdsnedlæggelse på ikke-pligtige arbejdsområder (f. eks. deltagelse i forældremøder, forældrekonsultationer etc.) som protest mod, at folkeskolelærerne ikke straks får nedsat det ugentlige timetal fra 32 til 27. Ved en urafstemning bliver aktionsplanen imidlertid forkastet. 544 (47.6 pct.) stemte for aktionen, 481 (42,1 pct.) imod, 77 undlod at stemme. Stemmeprocenten: 93,3. Aktionsprogrammet skulle have haft 75 procent af stemmerne, hvis det skulle have været realiseret.

Victor Rasmussen.

Redaktionen er sluttet 30. april 1969.